

Stedennetwerk

G32

Verslag G32 Werkconferentie Sociaal Ondernemen

Datum: 28 juni 2016

Locatie: Raadhuis, Bergstraat 4, Ede

Aanwezigen: Gemeente Almelo – Gemeente Apeldoorn – Gemeente Arnhem – Gemeente Den Bosch – Gemeente Ede – Gemeente Groningen – Gemeente Haarlemmermeer – Gemeente Hengelo – Gemeente Oss – ROZ Groep – Gemeente Utrecht – Gemeente Zaanstad – Cedris – Social Enterprise NL

Op dinsdag 28 juni organiseerde het Stedennetwerk G32 in samenwerking met RadarAdvies een werkconferentie over sociaal ondernemerschap. Deze vond plaats in het Raadhuis te Ede. Zo'n 20 aanwezigen werden in deze sessie geïnspireerd door presentaties van Social Enterprise NL, Cedris en de Gemeente Utrecht. Vervolgens gingen zij zelf aan de slag met o.a. de vraag welke rol de G32 voor zichzelf ziet bij het versterken van het thema sociaal ondernemerschap.

Sociaal ondernemen op de G32 agenda

De Pijler Economie en Werk van de G32 heeft in mei 2016 een strategische agenda vastgesteld. Prioriteiten voor de komende jaren zijn 'ruimte voor ondernemen' en 'stimuleren sociaal ondernemerschap'. Deze werkconferentie is bedoeld om te verkennen hoe we het stimuleren van sociaal ondernemerschap kunnen vormgeven.

Sociale ondernemingen zijn interessant voor overheden omdat zij de verbinding tussen economie en de realisatie van maatschappelijke meerwaarde maken. In Nederland wordt vaak de werkdefinitie van sociaal ondernemerschap uit het SER onderzoek gehanteerd: *"een zelfstandige onderneming, niet afhankelijk van subsidies, die een product of dienst levert en primair en expliciet een maatschappelijk doel nastreeft, dat wil zeggen een maatschappelijk probleem wil oplossen"* (SER advies 2015).

Het 'doen' en interactie stonden centraal in deze werkconferentie. Hierbij werd gefocust op de volgende vragen:

- Welke kansen ziet u voor sociaal ondernemen in uw gemeente?
- Welke uitdagingen bent u tegengekomen?
- Welke rol heeft de G32 hierin?

Plenaire opening

De opening werd verzorgd door dagvoorzitter Bert Otten van RadarAdvies

en Willemien Vreugdenhil, voorzitter pijler Economie en Werk G32. Vreugdenhil gaf het belang aan van het thema sociaal ondernemen, juist vanuit economisch en sociaal perspectief. Het thema biedt kansen voor innovatie en voor participatie van meer mensen op de arbeidsmarkt. Ze benadrukte het belang van wat sociaal ondernemen en sociale innovatie betekent voor de rol van gemeenten: anders kijken naar entrepreneurs, meer durven loslaten, meer ruimte voor innovatie en experiment. Kortom, een thema dat vraagt om ook een andere meer ondernemende rol van de lokale overheid.

Stimuleren van sociaal ondernemerschap is een speerpunt voor de pijler Economie en Werk van de G32!

Willemien Vreugdenhil, voorzitter pijler Economie en Werk van Stedennetwerk G32

Oppen nam de aanwezigen vervolgens in vogelvlucht mee in de meest recente ontwikkelingen in Nederland. Een belangrijke ontwikkeling hierin is de verruiming van artikel 2.82 van de (nieuwe) aanbestedingsrichtlijn. Voorheen kwamen alleen bedrijven waarvan 50% van hun medewerkers een afstand tot de arbeidsmarkt had in aanmerking voor gunstige aanbestedingscriteria, wat veelal neerkwam op sociale

werkvoorzieningsbedrijven. Nu is deze norm verlaagd naar 30%, waardoor niet alleen sociale werkvoorzieningsbedrijven maar ook sociaal ondernemers in aanmerking kunnen komen voor deze gunstige criteria.

Waar staan gemeenten?

Vervolgens werd er geïnventariseerd wat elke aanwezige organisatie en gemeente doet om de sociale ondernemingssector te verstevigen. Hieruit bleek dat iedereen het nut van sociaal ondernemen inziet, maar dat niet iedereen even ver is in het lokaal stimuleren van deze sector. Een veelgehoord antwoord was dat veel gemeenten nog bezig zijn om hun rol hierin te duiden. Wat is de toegevoegde waarde van de gemeente? Op welke manier kan zij de stad ondersteunen?

Een ander veelgehoord antwoord was dat er wel initiatieven zijn in de stad maar dat dit vaak nog geen echte sociale ondernemingen zijn. Als snel wordt dan het etiket 'sociale onderneming' gehanteerd. Daarnaast zijn er steeds meer reguliere bedrijven te vinden die steeds socialer gaan ondernemen. Belangrijk is dan ook om de ontwikkeling van sociaal ondernemen integraal en breed te benaderen.

Stakeholders aan het woord

Na de korte inventarisatie kregen drie belangrijke stakeholders op dit terrein de

gelegenheid hun visie aan de gemeenten te presenteren: Stefan Panhuijsen (Social Enterprise NL), Jan Jaap de Haan (Cedris) en Evelien van Batenburg (Gemeente Utrecht).

Social Enterprise NL

Stefan Panhuijsen van Social Enterprise NL, het landelijke platform voor sociaal ondernemerschap, sprak over de ontwikkelingen van de social enterprise sector in de periode 2014-2016. Uit de Social Enterprise Monitor 2016 blijkt dat sociale ondernemingen nog steeds een groei doormaken van 24% en dat 60% van de 300 leden van Social Enterprise NL nu werken zonder subsidies. Sociale ondernemers lopen echter vaak tegen een aantal obstakels aan, waaronder het vinden van klanten, het lokale overheidsbeleid, het vinden van financiering en herkenning en erkenning.

Uit de monitor blijkt daarnaast dat slechts 11% van de sociaal ondernemers de overheid als klant heeft. Dit terwijl de overheid een cruciale rol heeft bij het stimuleren van sociaal ondernemerschap. Zo kan zij het concept promoten, een juridisch en fiscaal raamwerk opzetten, duurzaam financieren en de juiste ondersteuning bieden. Social Enterprise NL pleit dan ook voor een modaliteit voor sociale ondernemingen; Nederland is namelijk één van de weinige Europese landen die hier nog geen beleid op

geformuleerd heeft.

Aanbevelingen van Social Enterprise NL voor Gemeenten:

- *Ga samenwerken met sociale ondernemingen;*
- *Creëer een aanspreekpunt binnen de gemeente en werk over de gemeentelijke domeinen heen;*
- *Koop in bij sociale ondernemingen;*
- *Leer van elkaar!*

Aanbevelingen van Social Enterprise NL voor de G32:

- *Wordt een platform voor het delen van (positieve) ervaringen;*
- *Lobby voor een juridische entiteit.*

Cedris

Jan-Jaap de Haan, directeur van Cedris, de landelijke vereniging voor sociale werkgelegenheid en re-integratie, sprak over de groeiende relatie tussen sociaal ondernemers en sociale werkvoorzieningsbedrijven. Met de introductie van de Participatiewet in 2015 moeten sociale werkvoorzieningsbedrijven zich namelijk anders gaan organiseren. Sociaal ondernemerschap of meer specifiek sociale firma's kunnen hen vanwege hun primair maatschappelijke focus hierbij goed ondersteunen. Daarnaast kunnen sociale werkvoorzieningsbedrijven dienen als incubator voor sociale start-ups, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van haar gebouwen, kennis en infrastructuur.

Sociaal ondernemen of sociale onderneming
Een belangrijk punt dat De Haan aanhaalde was het onderscheid tussen 'sociaal ondernemen' en 'de sociale onderneming'. Dit verschil duidde hij met 'je doet er aan of je bent ervan'. Sociale

ondernemingen zijn maar één categorie in de beweging die ook het reguliere MKB moet gaan maken: ook van reguliere bedrijven wordt namelijk verwacht dat zij steeds inclusiever of socialer gaan ondernemen. De focus moet dan ook meer liggen op het opzetten van een sociaal ecosysteem: het creëren van een vestigingsklimaat waarin sociaal ondernemende bedrijven in alle verschillende vormen kunnen floreren. Dit vraagt om een combinatie van de economische en de sociale agenda in een stad. Sociale ondernemingen hebben hierin wel een belangrijke rol om deze ontwikkeling aan te jagen.

STERK
MENS &
WERK

Cedris

Sociaal ondernemen: rollen

- Bij privatiseren: eigenaar? Joint Venture?
- Leverancier van arbeidskracht (incl risico)
- Subsidieverlener (LKS, huursubsidies, e.a.)
- Opdrachtgever (diensten, bijv. groen)
- Publieke rol in een privaat netwerk → ecosysteem

Aanbevelingen van Cedris voor gemeenten:

- *Maak een goede checklist: welk doel heb je?*
- *Reken integraal op kosten en risico's, zowel op korte als op lange termijn;*
- *Borg de duurzaamheid van plaatsingen en werkgelegenheid;*
- *Benader (nieuwe) ondernemingen als partners.*

Aanbevelingen van Cedris voor de G32:

- *Combineer de agenda's van Economische Zaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid, zodat bijvoorbeeld de doelgroep ook zichtbaar wordt bij Economische Zaken;*
- *Ontwikkel best-practices van het sociale ecosysteem;*
- *Zet in op lobby, kennisdeling en innovatie.*

Gemeente Utrecht

Evelien van Batenburg, beleidsadviseur Economische Zaken van de Gemeente Utrecht, vertelde hoe de gemeente Utrecht sociaal ondernemen stimuleert.

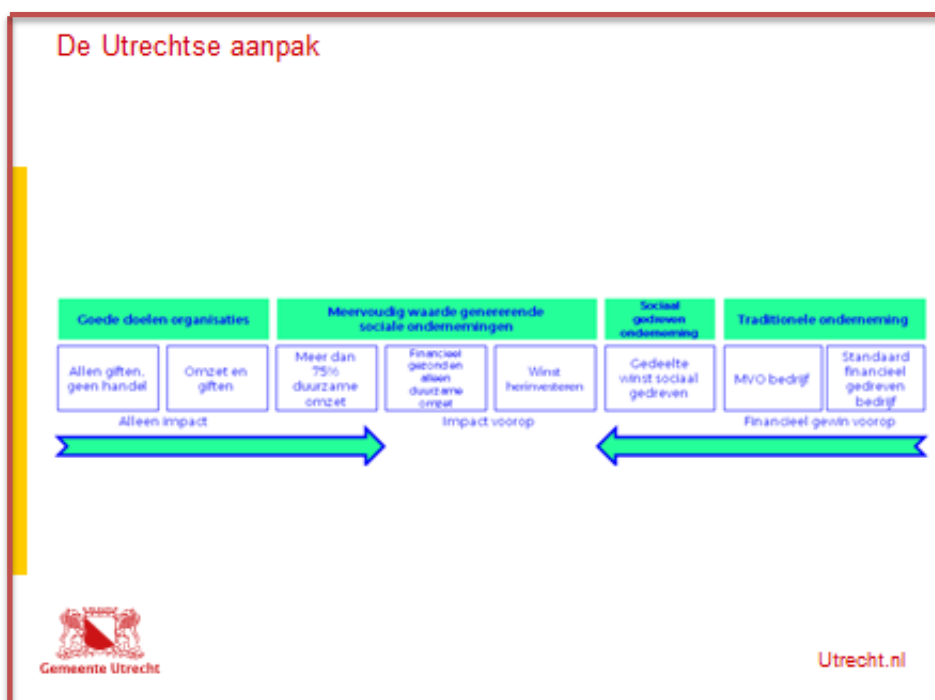
Uitgangspunt van de Gemeente Utrecht is dat sociaal ondernemen het 'nieuwe normaal' moet worden, waar iedereen naartoe moet gaan: iedereen moet socialer worden. Om dit te doen heeft de gemeente haar eigen sociale ecosysteem gecreëerd, de Social Impact Factory. In dit platform komen alle partijen (gemeenten, bedrijven, sociaal ondernemers en burgers) bij elkaar.

De gemeente Utrecht heeft haar beleid ingestoken vanuit een houding van

'gewoon doen'. Dit wordt vergemakkelijkt door o.a. de houding van de strategisch inkoopadviseur die volgens Van Batenburg niet denkt in problemen maar in mogelijkheden. Om het 'nieuwe normaal' te realiseren werkt de gemeente met 3 pijlers: sociaal inkopen, challenges en actief veranderen.

Sociaal inkopen

Zo besteedt de gemeente aan vanuit de bouwblokkenmethode: bedrijven kunnen hun social return invullen door sociaal ondernemers in te zetten. Deze sociaal ondernemers zijn geselecteerd in samenwerking met de Social Impact Factory en bieden hun producten en

diensten aan op de online Social Impact Market.

Challenges

De gemeente zet in op het oppakken van maatschappelijke opgaven op een ondernemende manier en in samenwerking met sociaal ondernemers. Zo is de gemeente, naar aanleiding van een prijsvraag, met twee initiatieven in gesprek over hoe mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt een rol kunnen spelen in het openbaar vervoer.

Actief veranderen

Dit doet zij door het organiseren van evenementen zoals de Social Enterprise

Day, het bieden van trainingsprogrammering, het beschikbaar stellen van een fysieke locatie waar reguliere bedrijven en sociale ondernemingen elkaar kunnen ontmoeten en het inspireren van haar eigen ambtenaren en hen aan te zetten tot actie. Sociale impact kan volgens Van Batenburg echter niet alleen bereikt worden. Het belang van G32 kennisuitwisseling is hierbij dus groot. Meer impact kan ook gegenereerd worden door de City Deal, een initiatief van de Agenda Stad, waarin 'Follow the money', 'Practice what you preach' en 'Crossing bridges' centraal staan.

Aanbevelingen van de gemeente Utrecht voor de G32:

- *Doe mee in de City Deal en stimuleer de lobby richting het Rijk;*
- *Zet in op kennisuitwisseling en innovatie.*

Naar een G32 agenda

Na de presentaties gingen de aanwezige gemeenten aan de slag met de vraag hoe de G32 agenda er op dit thema uit zou kunnen zien. Hier kwamen de volgende thema's naar voren: kennisdeling, innovatie en lobby versterken.

Kennis en innovatie:

Een algemene uitkomst van de dag is dat er veel behoefte is aan innovatie en kennisuitwisseling tussen de G32 steden. Op deze manier kunnen succesvolle formules uit verschillende gemeenten snel verspreid worden onder andere gemeenten. Ook kan er gebruik worden gemaakt van de wetenschap in het promoten van sociaal ondernemen. De G32 kan de kennisontwikkeling faciliteren en innovatie stimuleren. Een aantal suggesties die naar voren kwamen, zijn:

Stimuleer sociaal ondernemen breed

Het is van belang dat er, wanneer een gemeente gekozen heeft voor het

stimuleren van sociaal ondernemerschap, ook een goed sociaal ecosysteem ontstaat. Stimuleer hierbij het sociaal ondernemen in brede zin; richt je op reguliere ondernemingen die socialer willen ondernemen en op sociale ondernemingen.

(H)erken sociaal ondernemers

Het is essentieel om de sociaal ondernemers in uw stad te (h)erkennen. Geconstateerd werd dat er eerst naar de verhalen van de ondernemer gekeken moet worden en daarna pas vanuit de beschikbare instrumenten van de gemeente. Wat zijn de verhalen achter de bedrijven? Welke obstakels ervaren sociaal ondernemers in het lokale beleid?

Organiseer een conferentie

Daarnaast kwam de suggestie om een landelijke conferentie te organiseren, waar o.a. G32 gemeenten met elkaar kunnen sparren over dit thema. Hier kan ook een

podium worden geboden aan goede voorbeelden van sociaal ondernemers. In deze conferentie zou de G32 haar ambities en haar rol met betrekking tot dit

thema kenbaar kunnen maken. De opbrengsten van deze conferentie kunnen gebruikt worden voor de ontwikkeling en implementatie van de agenda.

Suggesties uit de deelsessies voor kennis en innovatie:

- *Stimuleer sociaal ondernemen breed;*
- *(H)erken de sociaal ondernemers in uw stad;*
- *Organiseer een conferentie over sociaal ondernemerschap;*
- *Organiseer een inkopers-voorlichting met provincies (net zoals bij SROI);*
- *Ontwikkel een banenpool voor klanten baanafpraak;*
- *Stel een G32 opdrachtenpool zoals de Social Impact Market op voor G32 steden en hun bedrijven;*
- *Maak sociale regulier ondernemers attent op de Prestatieladder Sociaal Ondernemen;*
- *Stel in samenspraak met bijvoorbeeld de VNG een handreiking op over inkopen bij sociaal ondernemers.*

Lobby

Ook het verstevigen van de lobby is volgens de aanwezigen essentieel voor het versterken van sociaal ondernemerschap. Voorbeelden van onderwerpen die middels lobby versterkt kunnen worden zijn een juridische entiteit voor een sociale onderneming, fiscale voordelen, aanbestedingsbeleid en de invulling van de Wet banenafpraak. De gemeente heeft hierbij een aanjagende en ondersteunende rol. Om een actieve lobby te voeren is wel van belang dat geïnvesteerd wordt in meer kennis en draagvlak. De volgende punten zijn onder andere in de deelsessies van de conferentie genoemd:

Verbinding van EZ en SZW

Een belangrijk onderdeel van de lobby is het bij elkaar brengen van de werelden van Economische Zaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het is dan ook zaak om met beide partijen in gesprek te gaan over hoe sociaal ondernemerschap versterkt kan worden.

Intensivering van samenwerking met partners

Voor de realisatie van een G32 agenda is samenwerking met partners op dit terrein van groot belang. De suggestie werd gedaan om intensief samen te werken met de G4, de VNG en het IPO.

Agendeer sociaal ondernemen op de regionale agenda

“G32-steden zijn broedplaatsen voor sociale innovatie. Sociale economie is daar een krachtig voorbeeld van.”

Joop Wikkerink, senior beleidsmedewerker
Werk en Arbeidsmarkt, Hengelo

Sociaal ondernemen is ook een mogelijk interessant thema als onderdeel van regionaal, economisch en arbeidsmarktbeleid. Agendeer het thema ook in de arbeidsmarktregio's en de

economic boards. Daarnaast kan op regionaal niveau gewerkt worden aan netwerken voor en door sociale ondernemers.

Suggesties uit de deelsessies voor lobby:

Samenwerking en afstemming:

- *Breng Economische Zaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid in hun verschillende benadering van sociaal ondernemerschap bij elkaar;*
- *Agendeer sociaal ondernemen in de arbeidsmarktregio's en in de economic boards;*
- *Betrek de provincies via het IPO bij het thema sociaal ondernemen;*
- *Zorg ook voor afstemming met de G4, VNG en reguliere ondernemersorganisaties;*
- *Sluit aan op de City Deal van de Agenda Stad;*
- *Sluit aan bij het rapport 'Maak Verschil', opgesteld in opdracht van het ministerie van BZK, vanuit de gedachte van de stedelijke regio als sociaal-economische motor;*

Doelen:

- *Richt de lobby op fiscale voordelen, een juridische entiteit en het inkoopbeleid.*

Promotie:

- *Stimuleer sociaal ondernemen door een promotiecampagne en draag goede voorbeelden aan;*
- *Maak gemeenten attent op de verruiming van artikel 2.82 van de nieuwe aanbestedingswet (opdrachten voorbehouden aan sociale firma's);*

Hoe nu verder?

Aan het eind van de dag kwam Willemien Vreugdenhil terug om de resultaten op te halen. Zij sloot aan bij het vergroten van innovatie en sprak van het maken van 'Neue Kombinationen', het ontschotten van de verschillende domeinen. Ook gaf zij aan dat vooral gemeenten aan zet zijn

in het stimuleren van het sociaal ondernemerschap. Tijdens de volgende bestuurlijke netwerkdag van de G32 op 29 september bespreken we hoe we als G32 sociaal ondernemerschap kunnen stimuleren.

Voor vragen en nadere informatie:

Tjeerd Leistra, Secretaris pijler Economie en Werk Stedennetwerk G32.

tjeerd.leistra@ede.nl